

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Ландшафтна гідрологія

Вид дисципліни (за компонентом ОПІ): вибіркова

Освітньо-професійна програма: Гідрометеорологія

Спеціальність: 103 Науки про Землю

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою: географічний

Мова навчання: українська

Розробник: асистент кафедри географії України та регіоналістики,
к.г.н. Костенюк Людмила Володимирівна

Профайл викладача (-ів) :

[http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[1594\]\[caf_pers_id\]=2101&commands\[1594\]=item](http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1594][caf_pers_id]=2101&commands[1594]=item)

Контактний тел. 0505021212

E-mail: l.kosteniyk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3343>

Консультації

Вид консультацій	День проведення	Час проведення
Очні консультації	понеділок	13.00-14.00
Онлайн-консультації	вівторок	12.00-13.00
	середа	після 15.00
	четвер	до 13.00
	п'ятниця	не проводяться

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Бурхливий розвиток людської діяльності в сучасному світі і пов'язаний із цим активний вплив на всі компоненти оточуючого середовища змушують майбутніх спеціалістів гідрологів подивитись на цю проблему через призму ландшафтного підходу.

Ландшафтний підхід зорієнтований на вивчення важливої оболонки Землі, - ландшафтної сфери. Головна її особливість – наявність життя, яке визначає основні властивості літосфери, атмосфери, гідросфери, змінює флору та фауну.

Ландшафтний підхід направлений на вивчення цілісності досліджуваного об'єкту, зумовленої взаємозв'язком його елементів у поєднанні з оточуючим середовищем. Вивчаючи любий об'єкт чи процес на Землі, важливо знати: що він або входить в одну ландшафтну систему, або охоплює декілька таких систем.

Кожен об'єкт природи або є проявом ландшафту, або відчуває його вплив, або сам здатен змінити. Суть ландшафтного підходу – дослідження не лише певного природного об'єкту, а й його оточуючого середовища як ієрархічно складного цілого.

Людська діяльність може настільки змінити ландшафт, що ці зміни з часом будуть негативно впливати і на самих людей. Залучення ландшафтного підходу до розробки і вирішення проблем взаємодії суспільства і природи, проектуванню і створенню природно-технічних геосистем підтверджує його прикладне значення для міждисциплінарних науково-технічних розробок.

Ландшафтна гідрологія є природним поєднанням ландшафтознавства та гідрології, які в свою чергу входять до курсу фізичної географії.

2. Мета навчальної дисципліни: сформувати теоретичні уявлення, знання та деякі практичні навички майбутніх спеціалістів гідрометеорологів в області дослідження водних об'єктів з використанням ландшафтного підходу. *Об'єктом вивчення* є гідросфера, як частина географічної оболонки Землі, а предметом – ландшафтна сфера, що включає геосистеми різних рівнів. *Головними завданнями курсу є* - дослідження природно-територіальних та природно-антропогенних водних комплексів: закономірностей їх диференціації та інтеграції, розвитку і розміщення, вивчення їх якостей, структури, функціонування, динаміки та еволюції.

3. Пререквізити. Загальна гідрологія і методи гідрометеорологічних вимірювань, Геофізика з основами землезнавства.

4. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати: започаткування та історію формування ландшафтознавства як окремої науки про територіальні комплекси, та виділення в її межах науки про водні ландшафти; загальну класифікацію ландшафтів та їх ієрархічну структуру, ту нішу яку в даній класифікації займають водні ландшафти; просторову структуру ландшафтів їх динаміку та розвиток; значення ландшафтно-гідрологічного підходу до вивчення водних об'єктів України;

Вміти: аналізувати ландшафтно-гідрологічні умови басейнів малих рік на основі створених ландшафтно-гідрологічних карт в комп'ютерному середовищі Macromedia Flash 5.

Програмні результати навчання дисципліни:

ПРН 16. Застосовувати у вирішенні професійних завдань базові знання з гідрологічних та метеорологічних дисциплін;

ПРН 17. Застосовувати у професійній діяльності загальні та спеціальні гідрологічні теоретичні моделі та практики;

ПРН 18. Демонструвати знання та розуміння природного різноманіття об'єктів гідросфери, масштабності їх вияву, дискретності та континуальності гідрологічних процесів;

ПРН 19. Застосовувати у вирішенні професійних завдань міжсекторального характеру знання основних тенденцій розвитку гідрометеорологічної науки і освіти;

ПРН 20. Виконувати обробку просторової гідрологічної інформації, гідрологічні розрахунки, прогнози з використанням ГІС-технологій.

Загальні компетентності:

ЗК 03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 11. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.

Фахові компетентності:

ФК 02. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер;

ФК 03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах;

ФК 04. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер;

ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси;

ФК 11. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні гідросфери та атмосфери Землі;

ФК 12. Здатність ідентифікувати гідрометеорологічні процеси та явища, об'єкти, їхні властивості;

ФК 14. Здатність виявляти і досліджувати антропогенні зміни у гідрометеорологічних процесах, об'єктах у польових та лабораторних умовах, документувати дані, звітувати про результати.

ландшафтно-гідрологічний підходу до вивчення водних об'єктів України.													
Тема 8. Ландшафтна гідрологія геосистем	16	6				10							ДС/ДБ/Р/З
Разом за ЗМ 2	60	20	10			30							31
Усього годин	120	30	30			60							60

*Форма контролю: ДС - дискусія, ДБ - дебати, Т - тести, РЗ/К - розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС - індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ - робота в малих групах, МКР / КР - модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р - реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5.3 Теми практичних занять

№ з/п	Назви робіт	Бали
1.	Створення основи ландшафтного картографування річкового басейну (за варіантом)	10
2.	Заповнення основи ландшафтного картографування річкового басейну (за варіантом) необхідною інформацією	10
3.	Ландшафтно-гідрологічний аналіз річкового басейну (за варіантом)	10
	Всього	30

5.4 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Бали
1.	Основні фізико-географічні парадигми. Холістична концепція природи.	2
2.	Теорія систем і ландшафти	2
3.	Основні організаційні рівні геосистем	1
4.	Природні фактори глобальної ландшафтно-диференціації	1
5.	Природні фактори регіональної диференціації геосистем	1
6.	Внутрішньоландшафтна (локальна) диференціація	1
7.	Поняття кордонів у ландшафтній екології	2

5.5 Індивідуальні завдання

№ з/п	Тема реферату, доповіді
1.	Геосистема як предмет ландшафтно-екологічної науки
2.	Вертикальні структури геосистем
3.	Генетико-еволюційні відношення геосистем
4.	Потік і трансформація енергії в геосистемах
5.	Потоки вологи в геосистемах
6.	Міграція і обмін речовин в геосистемах
7.	Продукційні процеси в геосистемах
8.	Рівні територіальних розмірностей в геосистемах
9.	Елементарна ландшафтно-екологічна територіальна одиниця

10.	Генетико-морфологічна ландшафтна територіальна структура
11.	Позиційно-динамічна ландшафтна територіальна структура
12.	Парагенетична ландшафтна територіальна структура
13.	Способи опису ландшафтних територіальних структур
14.	Басейнова ландшафтна територіальна структура
15.	Біоцентрично-сітьова ландшафтна територіальна структура
16.	Природні ландшафтно-екологічні фактори
17.	Динаміка та еволюція геосистем
18.	Основні закономірності фаціальної динаміки
19.	Флуктуації та сукцесія геосистем
20.	Загальні закономірності еволюції геосистем
21.	Динаміка ландшафтних територіальних структур

Бали за індивідуальні завдання визначаються при виборі студентами відповідних тем рефератів чи доповідей

Вимоги до написання реферату:

– обсяг – 9-10 сторінок друкованого тексту,

1. 1-ша сторінка – титульна;
2. 2-га сторінка – зміст;
3. 3-тя сторінка – вступ;
4. 4-7-ма сторінки – виклад матеріалу;
5. 8-ма сторінка – висновки;
6. 9-та сторінка – список використаної літератури;

– посилання у тексті ([порядковий номер у списку літератури; сторінка, з якої процитовано])

Вимоги до написання доповіді:

1. 1-2 сторінки друкованого тексту;
2. наявність постановки проблеми та висновків.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

У процесі вивчення дисципліни «Ландшафтна гідрологія» перевірка якості знань студентів здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних занять, самостійної роботи. При цьому використовуються такі засоби діагностики як: тестування, захист практичних робіт, письмове та усне опитування. Метою поточного контролю є перевірка рівня засвоєних знань та підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, він в основному проходить у формі тестування в системі MOODLE.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання для даної дисципліни є:

- захист практичних робіт (розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи);
- стандартизовані тести на базі платформи Moodle;
- реферати та ІНДЗ;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- письмове опитування, аудиторне або на базі Moodle;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

7. Політика та критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Для одержання високого рейтингу студенту необхідно виконати ряд умов:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати та здавати навчальні завдання або ІНДЗ;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний підсумковий та контроль самостійної роботи). За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності. Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичного заняття відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50%). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Студент повинен виконати і захистити практичні роботи, після кожного модуля проходить перевірка конспектів та тестування на базі Moodle, до підсумкового оцінювання входить також відвідування занять, що реєструється на платформі Moodle у %.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання
90-100	A	Виставляється у випадку, коли студент вільно і у повному обсязі володіє програмним матеріалом курсу, виконав та захистив усі практичні завдання. Пройшов тести на високому рівні, представив підсумкову презентацію на найвищу оцінку.
80-89	B	Студент допускає окремі похибки і неточності, не до кінця завершив практичні завдання або не представив підсумковий проект на високому рівні, проте справився з тестовими завданнями та самостійною роботою на високому рівні.
70-79	C	Студент добре володіє матеріалом, але не виконав частину лабораторних робіт, при цьому пройшов тестування з хорошими балами та виконав самостійну роботу на хорошому рівні.
60-69	D	Студент показав низьку ефективність роботи при виконання лабораторних завдань, проте отримав хороші показники при оцінці теоретичного матеріалу.
50-59	E	Студент не виконав практичні роботи, проте отримав не

		погані результати за виконання самостійних, індивідуальних та тестових завдань.
--	--	---

**Розподіл балів, які отримують студенти
(іспит)**

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумкови й модуль	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
17	6	4	2	18	5	4	3	40	100

T1, T2 ... Tn – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

7.1 Методична:

1. Методичні вказівки до вивчення курсу "Основи ландшафто-знавства і фізико-географічного районування". Теми 1,2 для студентів V курсу спеціальності "Географія і біологія". Укладач: Г.І.Воронова. В2-х частинах. - К.: КДГТІ, 1990. - Частина I. Теми 1,2. - 48 с.; Частина II. Теми 3, 4, 5. - 44 с.

7.2 Базова

1. Барановська О.В. Ландшафтно-екологічний аналіз території Чернігівської області: Автореф. дис. ... канд. геогр. наук. - Київ, 1997.-24с.
2. Будз М.Д. Проблеми проектування та формування ландшафтів осушуваних земель // Проблеми ландшафтного різноманіття України:Збірник наукових праць. - Київ, 2000, с. 91-94.
3. Василенко Л.І. Ландшафтний аналіз мережі об'єктів природно-заповідного фонду Миколаївської області // Проблеми ландшафтного різноманіття України: Збірник наукових праць. - Київ, 2000, с. 202-204.
4. Гриневецький В.Т. Стаціонарні ландшафтно-географічні дослідження в Україні // Україна та глобальні процеси: географічний вимір.- Київ-Луцьк: Вежа, 2000, с. 86-91.
6. Гриневецький В.Т., Маринич О.М., Шевченко Л.М. Стаціонарні геофізичні і геохімічні дослідження ландшафтів Київського Полісся. -К.: Наук, думка, 1994. - 106 с.
7. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології. - Київ: Либідь, 1993.-224с.
8. Денисик Г.І. Антропогенні ландшафти Правобережної України:Монографія. - Вінниця: Арбат, 1998. - 292 с.
9. Денисик Г.І., Воловик В.М., Кирилюк Л.М. Нариси з антропогенного ландшафтознавства: Навчальний посібник. - Вінниця: Арбат,1999.
10. Дмитрук О.Ю. Урбаністична географія. Ландшафтний підхід:Методика ландшафтного аналізу урбанізованих територій. - К.: РВЦ"Київський ун-т", 1998. - 139 с.
11. Загальська О.Б. Ландшафтна інтерпретація аерокосмічної інформації (на прикладі західних областей України): Автореф. дис. ...канд. геогр. наук. - Київ, 1996. - 24 с.
12. Ковальов О.П. Нова концепція ландшафту: ландшафт як відображення дії геосистем в структурі денної поверхні // Проблеми ландшафтного різноманіття України: Збірник наукових праць. - К.: Б. в.,2000.
13. Мельник А.В. Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу. - Львів: Літопис, 1997. - 229 с.
14. Мельник А.В. Українські Карпати: еколого-ландшафтознавчі дослідження. - Львів: Вид-во Львів, ун-ту, 1999. - 286 с.
15. Мельник А.В., Міллер Г.П. Ландшафтний моніторинг. - К.: Б.в.; 1993.-148с.